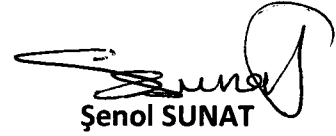

Şenol SUNAT
Manisa Milletvekili
Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sn. İbrahim Yumaklı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 07.07.2025

Şenol SUNAT
Manisa Milletvekili

GÜBRETAŞ (Gübre Fabrikaları Türk A.Ş.), 6 Kasım 1952 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Türk tarımına kaliteli ve yüksek verimli üretim sağlamak amacıyla kurulmuş, Tarım Kredi Kooperatiflerinin en önemli iştiraklerinden biri haline gelmiştir. Ancak son yıllarda gerek kurumun mali yapısı gerekse çiftçiye yönelik fiyat politikaları başta olmak üzere yönetsel uygulamaları kamuoyu vicdanını derinden sarsmaktadır.

GÜBRETAŞ'ın İran'daki iştiraki olan Razi Petrokimya'nın 2008 yılında Türkiye tarihinin en büyük yurtdışı yatırımı olarak duyurulmasına rağmen, bu yatırımın zaman içerisinde çiftçiye ucuz gübre temini yerine "dar bir çıkar grubunun" menfaatine çalıştığı yönündeki iddialar ciddi kaygılara yol açmaktadır.

Razi Petrokimya'dan elde edilen gübrelerin aracı firmalar üzerinden Gübretaş'a fahiş fiyatlarla satıldığı, bu sistemin ise hem GÜBRETAŞ'ın zarar etmesine hem de çiftçiye yüksek fiyatlı gübre satılmasına neden olduğu ileri sürülmektedir.

Ayrıca Tarım Kredi Kooperatiflerinin hiçbir ihaleye tabi olmadan yalnızca GÜBRETAŞ üzerinden gübre temin etmesi, tekelleşme, kartelleşme ve serbest rekabet kurallarının ihlal edildiği iddialarını gündeme getirmekte, çiftçinin alternatif, uygun fiyatlı kaynaklardan mahrum bırakıldığı anlamına gelmektedir. GÜBRETAŞ'ın üretmediği gübrelerin dahi bu şirketten tedarik edilmesi yapısal çarpıklığı göstermektedir.

Öte yandan, kamuoyuna yansıyan bilgiler ışığında, GÜBRETAŞ'ın İstanbul'daki eski genel müdürlük binasının çok alt düzey bir bedelle satıldığı ve bu satışla ilgili Kamuyu Aydınlatma Platformu'na (KAP) herhangi bir açıklama yapılmadığı iddiaları kurumun şeffaflık ilkesinden uzaklaştığını düşündürmektedir.

Üst üste iki yıldır zarar açıklayan Razi Petrokimya'nın önce 400 milyon dolar gibi çok düşük bir rakama elden çıkarılmak istenmesi, ardından satışının askıya alınması ve bu süreçteki yönetsel zafiyetler kamuya ait değerli bir tesisinin liyakatsiz bir biçimde yönetildiğini göstermektedir.

İran-İsrail sıcak çatışmasının doğmasıyla beraber bölgesel ve küresel düzeyde gübre fiyatları bir hafta içinde %50 oranında artmıştır. Türkiye'nin gübre arz güvenliği açısından GÜBRETAS'ın İran yatırımları stratejik bir hale getirmiştir. Buna karşın yıllık 1 milyon 500 bin ton üre gübresi üretilen sadece üretilen ürenin, Türkiye'nin azotlu gübre ihtiyacının yüzde 65-70'ne karşılık geldiği bilinen Razi Petrokimya şirketinin son iki yıldır zarar ettiği ileri sürülerek gözden çıkarıldığı görülmektedir. Böylesine önemli bir yatırımın zarar etmesi ve satılmaya çalışılması kamuoyunda şaşkınlığa neden olmaktadır.

Bu bağlamda, aşağıdaki soruların yanıtlanması kamuoyunun bilgi alma hakkı açısından önem arz etmektedir;

1. Tarım Kredi Kooperatifleri, neden bayilik sözleşmesi kapsamında ihalesiz biçimde yalnızca GÜBRETAS'tan gübre alımı yapmaktadır?
2. GÜBRETAS'ın ithal ettiği gübreler neden çiftçiye piyasa fiyatının üstünde satılmaktadır?
3. Bu uygulamaların, çiftçiye korumak yerine çiftçiye zarar verdiği ve rekabeti ortadan kaldırdığı yönündeki eleştiriler hakkında Bakanlığınız ne düşünmektedir?
4. GÜBRETAS'ın üretmediği gübreleri kendisi ürettiymiş gibi yurt içerisinde pahalı şekilde satıldığı iddiaları doğru mudur?
5. Türkiye'de gübre piyasası büyürken GÜBRETAS'ın hem üretim hem satış rakamları neden düşmekte, neden son iki yıldır pazar payı daralmaktadır?
6. GÜBRETAS'a ait olduğu bilinen İstanbul Şişli Esentepe'de 500 milyon lira değer biçilen eski genel müdürlük binasının 130 milyon liraya satıldığı iddiaları doğru mudur? Bu binanın kimlere, hangi yöntemle satıldığı açıklanacak mıdır?
7. Bu satış için KAP'a bildirim yapılmaması, Sermaye Piyasası Kanunu'na aykırı değil midir?
8. 2008'de 680 milyon dolara satın alınan Razi Petrokimya'ya bugüne dek toplam ne kadar yatırım yapılmıştır?
9. GÜBRETAS'ın İran'daki fabrikasının 2023 yılında 5 milyon dolar ve 2024 yılında 60 milyon dolar zarar ettiği iddiası doğru mudur?
10. 2008-2022 yılları arasında her yıl kar açıklayan Razi Petrokimya neden 2023 ve 2024 yıllarında zarar açıklamıştır? Yönetimsel hatalar araştırılmış mıdır?
11. Yıllık 1,5 milyon ton üre üretim kapasitesi bulunan Razi Petrokimya'nın 10 ünitesinden 8'inin bir süredir çalıştırılmadığı, bu da fabrikanın zararını büyüttüğü iddiaları doğru mudur?
12. GÜBRETAS'ın İran'daki fabrikası zarar açıklarken, şirket yöneticilerine milyon Euro'luk temettü ve maaşlar ödenmiş midir? Bu ödemeleri kim onaylamıştır?
13. GÜBRETAS'ın İran'daki fabrikasına yeni atanan genel müdürün sektörel deneyimi olmamasına rağmen göreve getirilmesinin gerekçesi nedir?
14. Razi Petrokimya satışa çıkarılması için özel olarak mı zarar ettirilmiştir? Bakanlığınız bu zarar ve satış girişimlerinde yöneticilerin ihmali araştırılmış mıdır?
15. Şimdiye kadar 1.2 milyar dolara mal olan GÜBRETAS'ın İran'daki fabrikasının yaklaşık 400 milyon dolar bedelle satılmak istendiği iddiası gerçek midir? Bu bedel nasıl belirlenmiştir?
16. Türkiye Tarım Kredi Kooperatifi iştiraki olan GÜBRETAS'ın ana konsorsiyum ortağı olduğu İran'daki Razi Petrokimya şirketi hangi gerekçelerle satılmak istenmektedir?